

Της Όλγας Σακαλή*

Αποτελεί κοινό τόπο ότι, κατά την τελευταία πενταετία της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, το περιβάλλον -φυσικό και πολιτιστικό- και οι δημόσιοι χώροι αντιμετωπίζονται αποκλειστικά σαν ένα -ακόμη- πεδίο οικονομικής εκμετάλλευσης. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις δεν διστάζουν, υπό το πρόσχημα της δημοσιονομικής πίεσης, να παραχωρήσουν τα φυσικά και πολιτιστικά αγαθά της χώρας σε ιδιωτικά συμφέροντα που επαγγέλλονται την πολυπόθητη «ανάπτυξη». Ο κυβερνητικός διαχειριστικός μοχλός της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας δεν είναι άλλος από το γνωστό ΤΑΙΠΕΔ, το οποίο, όχι μόνο δεν καταργήθηκε, όπως είχε εξαγγείλει ο ΣΥΡΙΖΑ, αλλά, πριν καν συγκροτηθεί με τη νέα του μορφή ως υπερ-Ταμείο Αποκρατικοποιήσεων, όπως προβλέπει η πρόσφατη συμφωνία με τους δανειστές, συνεχίζει με εντατικότερους και ταχύτερους ρυθμούς την πολιτική της ιδιωτικοποίησης των κοινών αγαθών. Ακόμη κι αν αυτό σημαίνει ότι στα αγαθά αυτά περιλαμβάνονται αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, μνημεία και περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές.

Τα παραπάνω είτε αντιμετωπίζονται ως «εμπόδια» στην ανάπτυξη είτε, στην καλύτερη περίπτωση, ενσωματώνονται στα μεγάλα έργα ως τουριστικό σκηνικό για λίγους αποκομμένα από την κοινωνική τους διάσταση, η οποία προϋποθέτει την αρχή της ισότιμης πρόσβασής τους σε όλους τους πολίτες. Διότι, ναι μεν τα μνημεία μπορεί να εξαιρεθούν της όποιας εκποίησης, βάσει της ισχύουσας αρχαιολογικής νομοθεσίας, τι συμβαίνει ωστόσο στον περιβάλλοντα χώρο τους που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο τους; Υφίσταται πραγματική προστασία και ανάδειξή τους, όταν οι όροι χρήσης και δόμησης σ' αυτόν μπορούν να διαμορφωθούν από τον όποιον επενδυτή;

Από κοντά οι διάφοροι ποικιλώνυμοι παράγοντες, τμήμα των ΜΜΕ και αυτόκλητοι υπερασπιστές των επενδυτών, αλλά και ένα μέρος των τοπικών κοινωνιών που βλέπει στις παραπάνω επενδύσεις μία χαραμάδα βελτίωσης της ζωής του με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, είναι σαν έτοιμοι από καιρό να απαλλαγούν επιτέλους από τις ενοχλητικές φωνές των αρχαιολόγων, των περιβαλλοντικών οργανώσεων κ.α. που σταθερά επιμένουν να αγωνίζονται για τη διάσωση της κοινωνικής μνήμης και των ταυτοτήτων που την συγκροτούν. Τα αρχαία «ενοχλούν», «εμποδίζουν την ανάπτυξη», ενώ όσοι τα υπερασπίζονται είναι «εχθροί του λαού» (!),όπως ακούστηκε πρόσφατα σε ραδιοφωνική συνέντευξη αιρετού εκπροσώπου περιοχής της Κρήτης, με αφορμή την εξαγγελλόμενη επένδυση στο Κάβο Σίδερο.

Ανάπτυξη για ποιους;

Η περίπτωση της περιοχής Αφάντου στη Ρόδο είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική. Για τους μη γνωρίζοντες, πρόκειται για ένα παραθαλάσσιο ακίνητο με ακτογραμμή μήκους 7 χλμ. περίπου, που παραχωρήθηκε στο ΤΑΙΠΕΔ για «αξιοποίηση», μέσω της πώλησης του σε εταιρείες για κατασκευή γηπέδων γκολφ και ξενοδοχειακών συγκροτημάτων. Η τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων είχε εισηγηθεί στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο την κήρυξη της περιοχής ως αρχαιολογικής ήδη από το 2013. Εισήγηση η οποία προφανώς αγνοήθηκε από την τότε πολιτική ηγεσία στο Υπουργείο Πολιτισμού για να μην ανατραπούν τα όποια επενδυτικά σχέδια. Όταν, πριν από λίγες μέρες, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, ανταποκρινόμενο στο θεσμικό του ρόλο, γνωμοδότησε υπέρ της κήρυξης της περιοχής, σηκώθηκε θύελλα αντιδράσεων από τοπικούς παράγοντες, έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα με μόνη απαίτηση την απόσυρση της γνωμοδότησής του και της συνακόλουθης Υπουργικής Απόφασης, μπροστά στον «κίνδυνο» να ματαιωθεί η επένδυση. Το Υπουργείο έσπευσε να βγάλει μια απολογητική ανακοίνωση, αποσυνδέοντας την Υπουργική Απόφαση από την επένδυση, ενώ ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων βρέθηκε -στο μάτι του κυκλώνα- να υποστηρίζει πάλι τα αυτονόητα για την αυτοδίκαιη προστασία των αρχαιοτήτων. Κι έτσι οι αρχαιολόγοι, αφού υβρίστηκαν σκαιότατα από τον Περιφερειάρχη Ν. Αιγαίου, απειλήθηκαν με παντοτινό αποκλεισμό από τα έργα ΕΣΠΑ που διαχειρίζεται η Περιφέρεια και ρίχτηκαν, για άλλη μια φορά, στην πυρά των «εχθρών της κοινωνίας» που αντιστρατεύονται την

ανάπτυξη, η οποία προφανώς θα ακολουθήσει τους ευρωπαίους συνταξιούχους που αγαπούν το σπορ του γκολφ…

Χωρίς να επιμείνουμε στις καταστροφικές επιπτώσεις που επιφέρουν στο περιβάλλον τέτοιου είδους επενδύσεις, όπως έχει επισημανθεί από πληθώρα διεθνών φορέων, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτή η επιθετική πολιτική απέναντι στα δημόσια αγαθά δεν σηματοδοτεί τίποτα άλλο παρά την εφαρμογή ενός μοντέλου ανάπτυξης γνωστού και ήδη αποτυχημένου, το οποίο διευκολύνει μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε έναν καταργημένο ουσιαστικά δημόσιο χώρο. Κι επειδή είναι της μόδας οι «αυταπάτες», ας μην τις τρέφουμε ούτε στο πεδίο της αναπτυξιακής προοπτικής των τοπικών κοινωνιών. Διότι οι επιπτώσεις του συγκεκριμένου μοντέλου που στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στο κέρδος ενός ιδιώτη είναι ορατές, όπου αυτό εφαρμόστηκε – και οδήγησε στην καταστροφή του περιβάλλοντος, κατέστησε την πρόσβαση στη θάλασσα απαγορευτική για την πλειοψηφία των κατοίκων, ενώ υπέθαλψε την περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων στις (κακοπληρωμένες) θέσεις εργασίας και τη συρρίκνωση των μικρών τουριστικών επιχειρήσεων.

Η περίπτωση της Αφάντου στη Ρόδο είναι μεν χαρακτηριστική της προσπάθειας συρρίκνωσης και της εκποίησης του δημόσιου χώρου που επιχειρείται τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, δεν είναι όμως δυστυχώς η μόνη. Ερχόμαστε καθημερινά αντιμέτωποι/ες με παρεμβάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην ανατροπή του θεσμικού πλαισίου προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος και της σχέσης του με την κοινωνία, αφού η δημόσια περιουσία και η διαχείρισή της αντιμετωπίζεται ως ιδιοκτησία πλέον των δανειστών. Αρκεί να θυμηθούμε τους αγώνες που δόθηκαν από συλλογικότητες και απλούς πολίτες για τη διάσωση των αρχαιοτήτων εντός της χερσαίας ζώνης του ΟΛΠ· την περίπτωση του αποκλεισμένου από τους επισκέπτες ναού στην πλαζ του Αστέρα Βουλιαγμένης· τα σχέδια που αυτές τις μέρες προωθούνται από το ΤΑΙΠΕΔ για τη νέα μαρίνα Πύλου· τα φαραωνικού τύπου έργα στο Κάβο Σίδερο Λασιθίου· αλλά και την ολική σχεδόν καταστροφή της ΒΑ Χαλκιδικής από την εταιρεία εξόρυξης με επίκεντρο τις Σκουριές, και τόσα άλλα, που καθημερινά πλέον καλούμαστε να υπερασπιστούμε ως επιστημονικοί και επαγγελματικοί φορείς.

Διαπιστώνουμε, δυστυχώς, ότι έχουμε να επιτελέσουμε πολύ μεγαλύτερο και δυσκολότερο έργο με τα νέα δεδομένα. Μόνη ελπίδα αποτελεί η ενίσχυση των αντιδράσεων και των κινηματικών πρωτοβουλιών, που εκδηλώνονται σε όλη τη χώρα. Αλλά και ο συντονισμός τους, στο πλαίσιο ενός διευρυμένου κοινωνικού μετώπου που θα περιλαμβάνει τοπικές κινήσεις, δίκτυα και συλλογικότητες για την αποτροπή των πάσης φύσεως fast-track έργων που καταστρέφουν το μνημειακό και φυσικό πλούτο της χώρας.

* Η Όλγα Σακαλή είναι Πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων

Πηγή: http://rednotebook.gr/2016/05/sakali/